

పదోతరగతి తెలుగు

(తెలంగాణ సిలబ్స్)

రచయిత: జి.ఆంజాగౌడ్

12. భూమిక

పారంలోని ముఖ్యంశాలు:

- ★ గొప్ప కథానిక రచయితల్లో నెల్లారి కేశవస్వామి ఒకరు. ఆయన రాసిన కొన్ని కథలు అచ్చ కాకుండా పోయాయి.
- ★ నెల్లారి కేశవస్వామి 1969, 1981లో కథా సంపుటాలు వెలువరించారు.
- ★ తెలంగాణ కథలో సమాజ పరిశీలన, విశేషణ, మానసిక చిత్రణ, సామాజిక పరిణామాలు, పూర్వడల్ సమాజం, పలుకుబడులు, గ్రామీణ కులవృత్తులు, ఉర్దూ మాధ్యమం పోయి తెలుగు మాధ్యమం రావడం, ప్రజాస్వామిక ఉద్యమాలు పలుకోణాల్లో చిత్రించారు.
- ★ హైదరాబాద్ రాజ్యం స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం ఒక ప్రత్యేక దేశంగా, సొంత కరెన్సీ, పైన్యం కలిగి, ఫక్యరాజ్య సమితిలో సబ్య దేశంగా ఉండేది.
- ★ హైదరాబాద్ రాజ్యం ఇండియన్ యూనియన్ లో విలీనం కావడం, ఒప్పందాలు కుదుర్చుకోవడం, కొందరు ముస్లింలు పాకిస్థాన్ వెళ్లాలని భావించారు. ఇలాంటి చారిత్రక, సామాజిక సంక్షుభితను, మానసిక సంఘర్షణను కథల రూపంలో నిర్మించి చేసిన కథకుడు నెల్లారి కేశవస్వామి.
- ★ తెలుగు సాహిత్యంలో విశిష్టమైన స్థానం నెల్లారి కేశవస్వామి కథలకు ఉంది.
- ★ హైదరాబాద్ లో నివసించి, అక్కడి జీవభాషను కథల్లో చిత్రించిన రచయిత కేశవస్వామి.
- ★ కేశవస్వామి తొలి కథల సంపుటి పసిడి బోమ్మ. రెండో కథల సంకలనం చార్మినార్ కథలు. సామాజిక పరిణామాలకు సాహిత్యరూపం ఇచ్చిన సామాజిక చరిత్ర రచన - చార్మినార్ కథలు.
- ★ చార్మినార్ కథల్లో హైదరాబాద్ రాజ్యం, సంస్కృతి, మానవ సంబంధాలు, ముస్లిం జీవితాలను రచయిత తెలియజేశారు.
- ★ చార్మినార్ కథల్లో - 'విముక్తి', 'రుహీ ఆపా', 'పరీపా', 'ప్రతీకారం', 'అదృష్టం', 'యుగంతం', 'వంశాంకురం', 'కేవలం మనుషులం', 'ఆఖరి కానుక', 'భరోసా' అనే శీర్షికలతో 11 కథలు ఉన్నాయి.
- ★ 'యుగంతం' కథ హైదరాబాద్ రాజ్యంలోని ప్రత్యేక పరిణామాలను సామాజిక చరిత్రను డాక్యుమెంట్లా ఉంచింది.
- ★ హిందూ, ముస్లింల సభ్యత, ఆత్మియతల కోసం సామాజిక శాస్త్రవేత్తగా, షైతన్యశీలిగా కేశవస్వామి చార్మినార్ కథలు రాశారు.
- ★ 'రుహీ ఆపా' కథ మానవీయ సంబంధాలను, మనిషిలోని సున్నితమైన హృదయాన్ని కులమతాలకు అతీతంగా స్పందించే మనిషిని చిత్రించింది.

- ★ ‘వంశాంకురం’ కథలో ముస్లిం పెళ్ళి సంబంధాలు ఎలా ఉంటాయో, కొడుకు పుట్టాలనే ఆశ ఆడపిల్లల జీవితాలను ఎలా అతలాకుతలం చేస్తాయో వివరిస్తుంది.
- ★ ‘కేవలం మనుషులం’ అనే కథ మతాల సరిహద్దులను చెరిపివేసిన స్నేహం గురించి తెలుపుతుంది.
- ★ ‘భరోసా’ కథ నమ్మిన పేదలను నట్టేట ఎలా ముంచుతారో తెలిపే యదార్థ కథ.
- ★ ‘ఆఫరి కానుక’ అనే కథ పేదరికంలోని ముస్లింలు తమ కూతుర్లను అరబ్ హైక్లర్కు ఇచ్చి పెళ్ళి చేసి ఆర్థిక సాలబ్యం పొందే దుస్థితిని తెలుపుతుంది.
- ★ విశిష్టమైన వస్తు, శిల్ప వైపులైంతో మహాన్నతమైన కథలు రాసిన నెల్లారి కేశవస్వామి భారతీయ సాహిత్యంలో సుప్రసిద్ధమైన ప్రేమచంద్ర, కిషన్ చంద్రరల కోవకు చెందినవారు.
- ★ గోల్గూడ గనుల్లో లభించిన ప్రపంచ ప్రభ్యాతిగాంచిన కోహినూర్, జాకోబ్ వజ్రాల లాంటివి నెల్లారి కేశవస్వామి కథలు.

పరీక్షలో రాదగిన ప్రశ్నలు

1. నెల్లారి కేశవస్వామి కథల గురించి తెలపండి.
2. తెలంగాణ పలుకుబడులు రాయండి.
3. చార్మినార్ కథల గొప్పదనం ఎలాంటిదో వివరించండి.
4. హైదరాబాద్ రాజ్యంలో హక్కులు, స్వాతంత్యం కోసం ప్రజలు ఎందుకు ఉద్యమించి ఉంటారో తెలపండి.
5. పుస్తక పరిచయం (పీఠిక) వల్ల ఏం గ్రహించవచ్చు?

పరీక్షలో రాదగిన భాషాంశాలు

పదజాలం

- అ) ఆర్థాలు
- 1) దేవిడీ = సంపన్నులు నివసించే పెద్ద భవంతి
 - 2) క్రోభ = కలత
 - 3) ఉన్నతి = ప్రగతి
 - 4) ఉద్యమకారులు = మార్పుకోసం ప్రయత్నం చేసేవారు
- అ) పర్యాయ పదాలు
- ఆసరా = తోడు, సహాయం, అండ
 అపూటం = పూర్తిగా, సాంతం
 పొంకంగ = సొంపుగా, అందంగా
 భూమిక = ముందుమాట, తొలి పలుకు

ಇ) ನಾನಾರ್ಥಾಲು

ಚಿತ್ರಂ = ಅದ್ವಿತರಸಂ, ಆಶ್ವರ್ಯಂ, ಬೊಮ್ಮೆ

ರಾಜ್ = ಪ್ರಭುವು, ಇಂದ್ರಾಡು, ಚಂದ್ರಾಡು

ಭಾಸಿಲ್ಲು = ಬಂಗಾರಂ, ಉಮ್ಮೆತ್ತ, ಸಂಪೆಂಗ

ಈ) ಪ್ರಕೃತಿ - ವಿಕೃತಿ

ಹೃದಯಂ - ಎದ

ಭಾಷ - ಬಾಸ

ಸರಜಂ - ಸಾಜಂ

ಕಥ - ಕತ

ಕವಿತ - ಕೈತ

ವ್ಯಾಕರಣಾಂಶಾಲು

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲಕು ವಿಗ್ರಹ ವಾಕ್ಯಾಲು ರಾಸಿ ಸಮಾಸಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

1) ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ - ಹೈದರಾಬಾದ್ ಅನೇ ಪೇರುಗಲ ರಾಜ್ಯಂ - ಸಂಭಾವನ ಪೂರ್ವಪದ ಕರ್ತೃಧಾರಯ ಸಮಾಸಂ

2) ದಶಕಂತುಡು - ದಶ ಕಂತಮುಲು ಗಲವಾಡು - ಬಹುಖ್ರೀಷಿ ಸಮಾಸಂ

3) ರೈತಾಂಗ ಪೋರಾಟಂ - ರೈತಾಂಗಂ ಯೊಕ್ಕ ಪೋರಾಟಂ - ಷಷ್ಠಿ ತತ್ವರುವ ಸಮಾಸಂ

4) ತೆಲಂಗಾಣ ಕಥ - ತೆಲಂಗಾಣ ಯೊಕ್ಕ ಕಥ - ಷಷ್ಠಿ ತತ್ವರುವ ಸಮಾಸಂ

ಆ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಕ್ಯಾಲನು ಪರೋಕ್ಷ ವಾಕ್ಯಾಲುಗ ಮಾರ್ಪಂಡಿ!

1. “ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ ಇಂಡಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್‌ಲೋ ವಿಲೀನಮೈಂದಿ” ಅನಿ ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಾಯ್ ಪಟೇಲ್ ಪ್ರಕಟಿಂಚಾಡು.

ಇ: ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ ಇಂಡಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್‌ಲೋ ವಿಲೀನಮೈಂದನಿ ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಾಯ್ ಪಟೇಲ್ ಪ್ರಕಟಿಂಚಾಡು.

2. “ಮೇಮು ಅಪ್ಪಣಿ ಕಥಲ ಅಮೃಪತುಲನು ಕಾಪಾಡುಕೋಕಪೋಯಾಂ” ಅನಿ ಗೂಡೂರಿ ಶೀತಾರಾಂ ವಾಪೋಯಾರು.

ಇ: ತಾಮು ಅಪ್ಪಣಿ ಕಥಲ ಅಮೃಪತುಲನು ಕಾಪಾಡುಕೋಕಪೋಯಾಮನಿ ಗೂಡೂರಿ ಶೀತಾರಾಂ ವಾಪೋಯಾರು.

- ಇ) ಕಿಂದಿ ಪರೋಕ್ಷ ವಾಕ್ಯಾಲನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಕ್ಯಾಲುಗಾ ರಾಯಂಡಿ.
1. ತಾನು ಈ ಸಮಾಜಂಲೋ ತಿರಿಗಿ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂಲ ಸಭ್ಯತ ಕೋಸಂ ಕೃಷಿ ಚೆಸ್ತಾನವಿ ನೆಲ್ಲಾರಿ ಕೇಶವಸ್ಯಾಮಿ ಅನೇವಾಡು.
- ಇ: “ನೇನು ಈ ಸಮಾಜಂಲೋ ತಿರಿಗಿ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂಲ ಸಭ್ಯತ ಕೋಸಂ ಕೃಷಿ ಚೆಸ್ತಾನು” ಅನಿ ನೆಲ್ಲಾರಿ ಕೇಶವಸ್ಯಾಮಿ ಅನೇವಾಡು.
- ಈ) ಕಿಂದಿ ಕರ್ತರಿ ವಾಕ್ಯಾಲನು ಕರ್ತಾಟಿ ವಾಕ್ಯಾಲುಗಾ ಮಾರ್ಪಂಡಿ.
1. ಕೇಶವಸ್ಯಾಮಿ ಚಾರ್ಮಿನಾರ್ ಕಥಲ್ಲೋ ಪಲು ಕೋಣಾಲು ಚಿತ್ರಿಂಚಾರು.
- ಇ: ಕೇಶವಸ್ಯಾಮಿ ಚಾರ್ಮಿನಾರ್ ಕಥಲ್ಲೋ ಪಲುಕೋಣಾಲು ಚಿತ್ರಿಂಚಬಡ್ಡಾಯಿ.
2. ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ ನುಂಚಿ ಕೊಂಡರು ಮುಸ್ಲಿಂಲು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್ ವೆಳ್ಳಿಪೋವಾಲನಿ ಭಾವಿಂಚಾರು.
- ಇ: ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ ನುಂಚಿ ಕೊಂಡರು ಮುಸ್ಲಿಂಲು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್ ವೆಳ್ಳಿಪೋವಾಲನಿ ಭಾವಿಂಚಬಡ್ಡಾರು.
- ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲ್ಲೋನಿ ಅಲಂಕಾರಂ ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ.
1. ರಾಜು ಕುವಲಯಾನಂದಕರುಡು
- ಇ: ಹೈ ವಾಕ್ಯಂಲೋ ‘ಸ್ವೇಚ್ಚ’ ಅಲಂಕಾರಂ ಉಂದಿ.
- ★ ರಾಜು (ಪ್ರಭುವು) ಭೂಮಿನಿ ಆನಂದಪರುಸ್ತಾಡು.
 - ★ ರಾಜು (ಚಂದ್ರುಡು) ಕಲುವಲನು ಆನಂದಪರುಸ್ತಾಡು.
- ಇಲಾ ಒಕೆ ಶಬ್ದಂ ರೆಂಡು ವೇರ್ವೆಯ ಅರ್ಥಾಲತ್ತೇ ವಾಕ್ಯಾಲುಗಾ ತಯಾರೈಂದಿ. ಕಾಬಟ್ಟಿ ಇದಿ ‘ಸ್ವೇಚ್ಚ’ ಅಲಂಕಾರಂ.
2. ಮಾವಿಡಾಕುಲು ತೆಚ್ಚಿ ಇವ್ವಂಡಿ.
- ಇ: ಹೈ ವಾಕ್ಯಂಲೋ ‘ಸ್ವೇಚ್ಚ’ ಅಲಂಕಾರಂ ಉಂದಿ.
- ★ ಮಾ ‘ವಿಡಾಕುಲು’ ತೆಚ್ಚಿ ಇವ್ವಂಡಿ.
 - ★ ಮಾವಿಡಿ ಆಕುಲು ತೆಚ್ಚಿ ಇವ್ವಂಡಿ.
- ಇಲಾ ಒಕೆ ಶಬ್ದಂ ರೆಂಡು ವೇರ್ವೆಯ ಅರ್ಥಾಲತ್ತೇ ವಾಕ್ಯಾಲುಗಾ ಉಂದಿ. ಅಂದುವಲ್ಲ ಇದಿ ‘ಸ್ವೇಚ್ಚ’ ಅಲಂಕಾರಂ.

ವಿಶೇಷಾಂಶಾಲು

1. **ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಂ:** 1724ಲೋ ಅಸ್ವ ಜಾಹೀ ವಂಶಿಯುದ್ದೆನ ನಿಜಾಂ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕ್ ಈ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕುಡು. ಇತಡು ಮೆಗಲಾಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತುಲವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಾತ್ರುಡು. ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯಾನ್ನೇ ‘ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನ’ ಅನೇ ಪೇರುತ್ತೇ ವ್ಯವಹಾರಿಂಚೆವಾರು. ಏಡುಗುರು ನಿಜಾಂ ವಂಶಿಯಲು ಈ ರಾಜ್ಯಾನ್ನಿ ಪರಿಪೂರ್ವಿಂಚಾರು. ರಾಜ್ಯಂಲೋ ಪ್ರಸ್ತುತ ತೆಲಂಗಾಣತೋಪಾಠು ನೇಟಿ ಕರ್ನಾಟಕಲೋನಿ ಮೂಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಲೋನಿ ಅಯಿದು ಜಿಲ್ಲಾಲು ಕಲಿಸಿ ಉಂಡೆವಿ.
2. **ತೆಲಂಗಣ ರೈತಾಂಗ ಪೋರಾಟಂ:** ವಂದಲಾದಿ ಎಕರಾಲುನ್ನ ಭೂಸ್ಯಾಮುಲು... ವಾರಿಕಿ ಅಂಡದಂಡಲು ಅಂದಿಂಬಿನ ನಿಜಾಂ ಪ್ರಭುತ್ವಂಪೈ ರೈತುಲು ಚೇಸಿನ ಪೋರಾಟಂ ಇದಿ. ಚಾರಿತ್ರಾಕ್ರಮೈನ ಈ ಪೋರಾಟಂ 1946-51 ಮಧ್ಯ ಕೊನಸಾಗಿಂದಿ. ಭೂಮಿಕೋಸಂ - ಭೂತ್ಕೋಸಂ - ಜಾನಿಸತ್ಯ ವಿಮುತ್ತಿ ಕೋಸಂ ಪೇದ ರೈತುಲು ಚೇಸಿನ ಈ ಸಾಯಂ ಪೋರಾಟಂ ಎಂತೋಮಂದಿಕಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿನಿ ಇಚ್ಛಿಂದಿ.

3. దేవిడి: నిజం పాలన కాలంలో నిర్మించిన పెద్ద భవనాలను 'దేవిడి'లు అనే పేరుతో పిలిచేవారు. ఇవి పెద్ద భవంతులు. వీటిలో సంస్కారాలకు చెందిన సంపన్ములు నివసించేవారు. హైదరాబాద్ పాతనగరంతోపాటు తెలంగాణలోని పలు పట్టణాల్లోనూ పాతబడిన 'దేవిడిలు' ఇప్పటికే మనకు కనిపిస్తాయి.
4. పాన్ దాన్: తాంబూలాన్ని వేసుకునేవారు. తమలపాకుతోపాటు సున్నం, కాసు, పోకలు, ఇతర సుగంధ ద్రవ్యాలను ఒక చిన్న పెట్టెలో సర్దిపెట్టుకునేవారు. దాన్ని 'పాన్ దాన్' అనే పేరుతో వ్యవహరించేవారు. ఇది ఉర్రూ పదం.
5. కోహినూర్: కుతుబ్ షాహిల ఖిజానాలో ఉండేది ఈ కోహినూర్ వజిం. ఈ వజిం బరువు 750 ఇంగ్లీష్ కారెట్లుగా నిర్మించారు. కోహినూర్ వజిం ప్రపంచంలోని వజ్ఞాల్లోనే అత్యంత విలువైంది, విశిష్టమైంది.

చదవండి – తెలుసుకోండి

విశ్వకవి – గీతాంజలి

సాహిత్య స్వజనలో అంతర్జాతీయ కీర్తినందుకున్న మహాకవి రవీంద్రనాథ్ రాగూర్. కవిగా, రచయితగా, తత్త్వవేత్తగా, సంగీతజ్ఞుడిగా, విత్రకారుడిగా బహుముఖ ప్రజ్ఞను ప్రదర్శించారు. రవీంద్రుని పేరు వినగానే చప్పున స్వరించేవి 'జనగణమన' గీతం, 'గీతాంజలి'. 'జనగణమన' గీతం జాతీయ గీతంగా గుర్తింపు పొందింది. బంగార్ జాతీయగీతం కూడా ఇతడి లేఖిని నుంచి వెలువడిందే. ఇలా రెండు జాతీయ గీతాలను అందించిన కవిగా అప్పార్ చరిత్ర సృష్టించారు. 'శాంతినికేతన్' పేరున ఆదర్శ విద్యాలయాన్ని స్థాపించి 'గురుదేవుడి'గా పేరొందారు. ఈ సంస్కృతాన్ని సంస్కృతయుక్తమైన విద్యను అందించారు.

కవిగా ఇతడికి ప్రపంచవ్యాప్త గుర్తింపును తెచ్చిన రచన 'గీతాంజలి'. 1913లో దీనికి 'నోబెల్ సాహిత్య పురస్కారం' దక్కింది. నోబెల్ బహుమతిని అందుకున్న తోలి భారతీయుడిగా రాగూర్ అరుదైన గౌరవాన్ని పొందారు. 'గీతాంజలి' భారతీయ భాషల్లోకి మాత్రమే కాకుండా ఎన్నో విదేశీ భాషల్లోకి అనువాదమైంది. ఒక్క తెలుగులోనే దాదాపు 50 దాకా అనువాదాలోచ్చాయంటే దీని గొప్పదనమేమిటో ఊహించవచ్చు తాత్త్విక, సామాజిక అంశాలను సృష్టిస్తూ సాగిన ఈ రచన పాతకడి హృదయాన్ని కదిలిస్తుంది. 'గీతాంజలి'లోని రెండు అనువాద కవితా ఖండికలను ఇప్పుడు చూడాం.

1. ఎక్కుడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో
ఎక్కుడ మనములు తలెత్తి తిరుగుతారో
ఎక్కుడ జ్ఞానం విరివిగా వెలుస్తుందో
సంసారపు గోడల మధ్య ఎక్కుడ భాగాల కింద ప్రపంచం విడిపోలేదో
ఎక్కుడ సత్యాంతరాళంలోంచి పలుకులు బైలు వెడలతాయో
ఎక్కుడ అలసట నెరగని శ్రమ తన బాహువుల్ని పరిపూర్ణ వైపు జాస్తుందో
ఎక్కుడ నిర్మీవమైన ఆచారపెడారిలో స్వచ్ఛమైన బుద్ధి ప్రవాహం ఇంకిపోకుండా ఉంటుందో

ఎక్కడ మనసు నిరంతరం వికసించే భావాలలోకీ, కార్యాలలోకి నీచే నడవబడుతుందో

ఆ స్వేచ్ఛ స్వర్గానికి తండ్రి, నా దేశాన్ని మేల్గొలుపు - చలం

2. నా హృదయంలోని పేదరికాన్ని సమూలంగా తొలగించు ప్రభూ - ఇదే నా ప్రార్థన.

నా సుఖాలను తేలికగా భరించగలిగే శక్తిని నాకు ప్రసాదించు.

సేవలోనే నా ప్రేమను ఫలింపజేసుకొనే శక్తిని అందజేయి.

పేదలను కాదనకుండా అధికార దర్శానికి దాసోహమనకుండా ఉండే శక్తిని ప్రసాదించు.

దైనందిన అల్ప విషయాలకు అతీతంగా బుద్ధిని నిలుపుకోగల శక్తిని ప్రసాదించు.

నీ అభీష్టానికి ప్రేమతో నా శక్తిని అర్పించుకోగలిగే శక్తినివ్వు. - డాక్టర్ జి.భాగ్యలక్ష్మి